

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 19/4272
Vår ref.: 19/43768-4
Saksbehandler: Astrid Hernes Kvalnes
Dato: 13.02.2020

Høringssvar - endring i Forskrift 19. oktober nr. 1584 om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Det vises til høringsbrev datert den 19.nov. 2019 om endring i Forskrift 19. oktober 2018 nr. 1584 om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i forskriftens formålsbestemmelse i § 1 et nytt andre ledd som fastsetter at "Forskriften skal også bidra til at helsestasjons- og skolehelsetjenesten kan gi nødvendig behandling og oppfølging for lettere psykiske og somatiske tilstander".

HelseDirektoratet deler departementets ønske om at alle barn og unge skal få tidlig hjelp og god og helhetlig oppfølging. Forslaget til utvidelse av formålsbestemmelsen i forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten vil imidlertid ikke innebære noen rettslig endring for kommunens plikt til å tilby nødvendig helsehjelp, og tilsvarende ikke endre barn og unges rettigheter til nødvendig helsehjelp og rett til helsekontroll. Kommuner står i dag fritt til å organisere sine tjenester innenfor rammen av hva som er forsvarlig. Etter HelseDirektoratets vurdering er forslaget allerede ivaretatt av gjeldende forskrift og helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2. Det vises i den forbindelse til at individuell oppfølging i noe grad er praksis i dag, og forslaget kan etter HelseDirektoratets oppfatning snarere skape usikkerhet rundt kravene til organisering av helsestasjon og skolehelsetjenesten enn en tydeliggjøring som fremheves som forslaget intensjon.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er en tverrfaglig, universell helsefremmende og forebyggende populasjonstjeneste, til gravide og alle barn, ungdom og deres foreldre. En forutsetning for at man skal kunne identifisere gravide, barn, ungdom og familier som trenger ekstra oppfølging forutsetter at tjenesten gjennomfører de universelle befolkningstiltakene. Dagens formål understøtter sentrale nasjonale og internasjonale satsninger om å utjevne sosial ulikhet, sikre god helse og fremme livskvalitet for alle. Der fastlegen møter enkeltindivider basert på diagnose/indikasjon eller egeninitiert oppmøte, møter helsestasjons- og skolehelsetjenesten hele barne- og unge populasjonen jevnlig etter et standardisert program. Tilbudet har høy grad av tillit og stor oppslutning. Gjennom universelle konsultasjoner og

HelseDirektoratet

Avdeling barne- og ungdomshelse

Astrid Hernes Kvalnes, tlf.: +4745025250

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

befolkningsrettede tiltak kan tjenesten identifisere, avverge og/eller avdekke utviklingsavvik, sykdom, vold, overgrep og omsorgssvikt.

For å ta informerte valg, trenger barn og ungdom kunnskap om faktorer som påvirker fysisk og psykisk helse. I samarbeid med skolen bidrar skolehelsetjenesten til å øke helsekompetansen og fremme trivsel og læring. Gjennom helseundervisning, kombinert med gruppesamtaler gir skolehelsetjenesten elevene rom for refleksjon og veiledning, og bidrar til å normalisere vanlige bekymringer. Deltakelse i undervisning og gruppetiltak introduserer skolehelsetjenesten for elevgruppen, og senker terskelen for at de med behov for hjelp og oppfølging kan ta kontakt. Det overordnede målet er at barn og unge blir bedre i stand til å ivareta sin egen helse, gjøre sunne valg, samt bidra til å etablere positive sosiale normer i populasjonen. Dersom det f.eks. er utfordringer med ensomhet eller mobbing på en skole, vil ikke individuell oppfølging være tilstrekkelig, det må også settes inn tiltak på systemnivå som bidrar til et trygt og godt skolemiljø. Helsestasjon for ungdom er et tilbud som i tillegg til å ha fokus på psykisk og fysisk helse, er sentral i arbeidet med å forebygge seksuelt overførbare sykdommer og ufrivillig graviditet.

I høringsforslaget argumenteres det for at det i dag foregår en viss andel behandling i tjenesten, blant annet knyttet til psykisk og seksuell helse. De nasjonale faglige retningslinjene for helsestasjons- og skolehelsetjenesten, som bygger på gjeldene forskrift, anbefaler regelmessige konsultasjoner på spesifikke alderstrinn, med mulighet for ekstra konsultasjoner og oppfølging med utgangspunkt i den enkeltes behov. Retningslinjen har flere relevante anbefalinger knyttet til å oppdage og følge opp psykisk plager og lidelser, være oppmerksom på bakenforliggende årsaker ved alle henvendelser fra barn og ungdom, forebygge og avdekke vold, overgrep og omsorgssvikt. Dette synliggjør at tjenestene i dag i samarbeid med andre kommunale tjenester løser disse oppgavene innenfor dagens lovverk. Dette taler for at en ytterligere tydeliggjøring ikke er nødvendig.

Departementet argumenterer i høringsnotatet for at en endring av formålet ikke vil føre til flere oppgaver for kommunen eller ha økonomiske eller administrative konsekvenser. Helsedirektoratet støtter vurderingen av at forslaget ikke innebærer noen endringer i kommunens rettslige plikter. Imidlertid etableres det en praksis hvor oppgaver som kan utføres listes i lovverk, noe som sender et signal om hva som skal prioriteres i tillegg til øvrige lovkrav. Helsedirektoratet er bekymret for en utvikling hvor mer av ressursene i den helsefremmende og forebyggende helsetjenesten for barn og unge dreies mot individuell oppfølging på bekostning av det universelle tilbudet.

Helsedirektoratet mener at forslaget i høringen ikke er i tråd med føringene som er gitt gjennom mangeårige politiske satsninger gjennom bl.a. samhandlingsreformen, primærhelsetjenestemeldingen og folkehelsemeldingene om en venstreforskyvning av tjenestene og styrking av det helsefremmende og forebyggende. Videre påpekes det i OECD rapporten fra 2019 at Norge gjør en god innsats på pasientbehandling i spesialisthelsetjenesten. Rapporten peker samtidig på at Norge bør bli mer opptatt av å forebygge før sykdom inntreffer og komme tidlig til med primærhelsetjenester for å hindre at sykdom utvikler seg.

Vennlig hilsen

Linda Granlund e.f.
direktør

Ellen Margrethe Carlsen
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:

Postmottak (Ekstern post til arkivet); Helse- og omsorgsdepartementet, Ragnhild Røhme
Fjærtøft